

Wet Verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling vanaf januari 2019

vanaf januari 2019

Inhoudsopgave

Inleiding		2
Hoofdstuk 1	Basisbegrippen en aandachtspunten	5
Hoofdstuk 2	Toelichting en verantwoordelijkheden	4
	2.1 functies van de meldcode	6
	2.2 verantwoordelijkheden	6
	2.3 beroepsgeheim	8
	2.4 anonieme melding	9
	2.5 Privacy	9
Hoofdstuk 3	Stappen en stroomschema	10
	3.1 stappen	10
	3.2 stroomschema	11
	3.3 Uitwerking van de afwegingsvragen	12
	3.4 Bevorderen kennis en gebruik van het protocol	13
Hoofdstuk 4	Kindermishandeling	14
Bijlagen:		
1A	Signalen van kindermishandeling 0-4 jaar	15
1B	Signalen van kindermishandeling 4-12 jaar	18
2	Aandachtspunten voor het contact met het kind	21
3	Verslaglegging	24
4	Verhelderingvragen	27
5	Handleiding gesprek met ouders	28
6	Handleiding gesprek met ouders melding Veilig Thuis	32
7	De verwijzindex	34
8	Sociale kaart Het Talent	35
9	Begrippen en definities vanuit de overheid	36

Wet Verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Inleiding

Vanaf 1 juli 2013 is de wet Meldcode in werking getreden. In het kader van kwaliteitszorg, wordt de plicht opgelegd om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking (ook wel genoemd meisjesbesnijdenis) en eengerelateerd geweld. De meldcode geldt voor organisaties en zelfstandige medewerkers in de gezondheidszorg, **onderwijs**, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, justitie en politie. Wij stellen als organisatie in de sector onderwijs de meldcode voor onze personeelsleden en medewerkers vast en we voeren onze taak om de kennis en het gebruik van de meldcode te bevorderen uit.

In september 2018 is er een brief gekomen vanuit het ministerie van VWS met de mededeling dat het Besluit verplichte meldcode per januari 2019 verandert. Het wordt een professionele norm om een melding te doen bij Veilig Thuis als er vermoedens zijn van ernstig huiselijk geweld of ernstige kindermishandeling, door professionals vertaald in vermoedens van acute en structurele onveiligheid. De gebruiken een afwegingskader in de meldcode om te bepalen of daar sprake van is.

De veranderingen naar een verbeterde meldcode waar bovenstaande brief naar verwijst zijn toegepast in de onderhavige Wet Verplichte Meldcode van Het Talent.

In het kader van haar toezichthoudende taak zal de Inspectie van het Onderwijs toezicht houden op de naleving van de Wet verplichte meldcode scholen op punten bevragen om te bepalen of zij voldoen aan hun plicht met betrekking tot de meldcode:

- het beschikken over een meldcode,
- het afwegingskader
- de randvoorwaarden voor toepassing ervan,
- de feitelijke toepassing van de meldcode.

Burgers wordt gevraagd (geen verplichting) om alert te zijn op en vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld te delen met het meldpunt kindermishandeling.

Dit is de meldcode van basisschool Het Talent.

Wat houdt de meldcode in?

Een meldcode bestaat uit 5 stappen die een beroepskracht kan gebruiken wanneer deze in aanraking komt met huiselijk geweld of kindermishandeling.

De veranderingen die vanaf 2019 gelden hebben te maken met stap 4 en 5: De 5 stappen uit de meldcode blijven wel bestaan, maar stap 4 en 5 worden aangepast. In stap 5 vervalt het onderscheid tussen hulp verlenen of melden. De beroepskracht neemt in de nieuwe situatie twee losse besluiten:

1. Is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk?
2. Is zelf hulp bieden of organiseren ook (in voldoende mate) mogelijk?

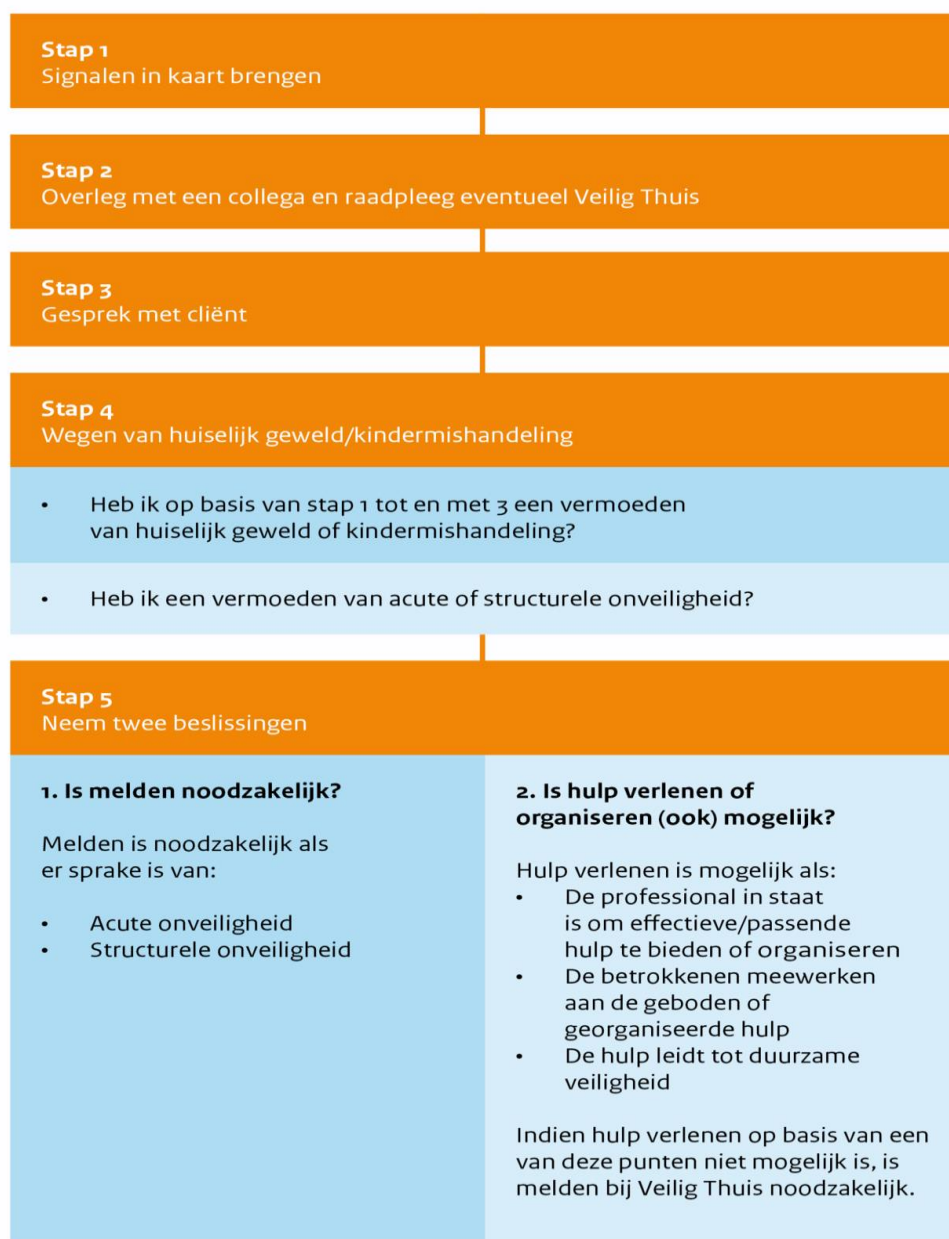
Als hulpmiddel om te komen tot het besluit om te melden is het per 1 januari 2019 verplicht om als beroepskracht een afwegingskader te gebruiken in stap 4 en 5 van de meldcode. Nieuw in de meldcode is dus het afwegingskader dat is toegespitst op de eigen beroepspraktijk, waarmee beroepskrachten kunnen afwegen of het noodzakelijk is een melding te doen bij Veilig Thuis. Dit betekent dat beroepskrachten in stap 4 en 5 van de Meldcode onder andere afwegen of er sprake is van acute of structurele onveiligheid.

Naast de uitleg van de 5 stappen waaruit de meldcode bestaat, wordt in dit document ook informatie gegeven over wat kindermishandeling is welke vormen van kindermishandeling er zijn.

https://www.poraad.nl/files/themas/school_kind_omgeving/afwegingskader_bij_meldcode_kindermishandeling.pdf

Op de website: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode> is in schema hier het volgende over te vinden:

Figuur 1: Stappenplan verbeterde meldcode

Hoofdstuk 1. De Meldcode: basisbegrippen en aandachtspunten voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

We stellen de meldcode vast vanuit de wetenschap:

- dat iedere (Brede) school verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van onderwijs en het bieden van een veilige omgeving aan kinderen. Dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in het geval van kinderen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij (Brede) school Het Talent op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat onder *huiselijk geweld* wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het gezinslid, daaronder ook begrepen oudermishandeling;
- dat onder *kindermishandeling* wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel;
- dat onder kind in deze code wordt verstaan: het kind aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent;
- dat onder medewerker in deze code wordt verstaan; alle teamleden van (Brede) school Het Talent.

We nemen bij deze meldcode de volgende zaken in aanmerking:

- de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op het primair onderwijs;

Hoofdstuk 2. De Meldcode: Toelichting en verantwoordelijkheden

2.1 Functies van de meldcode

De beoogde verplichting voor organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren om een meldcode te hanteren, heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Een meldcode bevat een stappenplan (zie hoofdstuk 3). Dit stappenplan leidt de beroepskracht stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij signaleert tot aan het moment dat hij eventueel een beslissing neemt over het doen van een melding.

De organisatie zal, als zij aan toezicht door de inspectie is onderworpen, door de inspectie kunnen worden aangesproken op het beschikken over een meldcode én op het scheppen van de randvoorwaarden waardoor de beroepskrachten die binnen een organisatie werkzaam zijn, de meldcode in een veilig werkklimaat kunnen toepassen. Individuele beroepskrachten binnen de organisatie kunnen worden aangesproken op de feitelijke toepassing van het stappenplan in de meldcode bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Zo zal in een onderzoek naar aanleiding van een bepaalde casus op organisatieniveau worden bekeken of er een meldcode aanwezig is en/of de organisatie zich voldoende heeft ingespannen om de meldcode te laten 'werken'. Het handelen van de betreffende beroepskrachten kan worden getoetst aan het stappenplan van de code.

2.2 Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden van de directeur

- Het informeren van teamleden en ouders dat de meldcode er is, wat het doel is en dat deze wordt gehanteerd
- Het aanbieden van voldoende en regelmatig terugkeren opleidingen en trainingen voor medewerkers
- Het regelmatig evalueren van het gebruik van de meldcode op basis van casuïstiek. Dit draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de meldcode en van de bewustwording van de handelwijze van de professionals bij signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling
- Het zorgen voor de beschikbaarheid van deskundigen die kunnen worden geraadpleegd. De meldcode wordt ingebed in de interne ondersteuningsstructuur
- Het zicht houden op de effecten van de meldcode
- Het maken van afspraken met de medewerkers op welke wijze de organisatie hen zal ondersteunen als ouders hen aanspreken op het zetten van de stappen van de meldcode.

De volgende taken en verantwoordelijkheden zijn vastgesteld als het gaat om de verschillende deskundigen binnen de organisatie:

De Unitregisseurs, de schoolpedagoog en de directeur

- Zijn mogelijk de aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling, dan wel onderhouden over de meldcode contact met de aandachtsfunctionaris die hiervoor is aangesteld;
- Functioneren als vraagbaak binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- Herkennen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Zorgen ervoor dat mentoren en andere teamleden signalen herkennen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Hebben kennis van de stappen volgens de meldcode;
- Zorgen ervoor dat mentoren kennis hebben van de stappen volgens de meldcode ;
- Zorgen ervoor dat teamleden weten bij wie zij signalen / zorgen kunnen melden;
- Stellen taken vast van een ieder (wie doet wat wanneer) en deze in de meldcode vastlegt;
- Vullen de sociale kaart in de bijlage 8 in en houdt deze up-do-date;
- Nemen deel aan de interne ondersteuningsstructuur
- Dragen zorg voor de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen;
- Dragen zorg voor de aansluiting van de meldcode op de interne ondersteuningsstructuur;
- Leggen samenwerkingsafspraken vast met ketenpartners in de meldcode (sociale kaart);
- Coördineren de uitvoering van de meldcode bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- Coachen de mentoren en/of teamleden gedurende het proces;
- Waken over de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen;
- Nemen in samenwerking met de schoolpedagoog en/of directie zo nodig contact op met het Veilig Thuis voor advies;
- Evalueren de genomen stappen met het zorgteam.

De medewerker (mentor, onderwijsondersteunend personeel):

- Herkent signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Overlegt met de UR of andere betrokkenen bij zorg over een kind aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Voert afspraken uit die zijn voortgekomen uit het overleg met de UR of andere betrokkenen, zoals observeren of een gesprek met de ouder;
- Bespreekt de resultaten van deze ondernomen stappen met de UR of andere betrokkenen.

2.3 Beroepsgeheim

Algemene zwijgplicht

Iedere medewerker die in het onderwijs werkt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de medewerker om, kort gezegd, geen informatie over de leerling en/of diens ouder(s) aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven.

Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot onderwijs en/of hulpverlening zo laag mogelijk te maken en het kind/de ouder(s) het vertrouwen te geven dat hij/zij vrijuit kan spreken.

De hierboven beschreven algemene zwijgplicht voor hulpverleners en begeleiders is niet

specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacybepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan de beroepskracht zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. Vertrouwensinspecteurs in het onderwijs kennen een eigen bepaling over de omgang met hun zwijgplicht in artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht.

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat een cliënt die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. De meldcode geeft daarin een handreiking voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een kind en/of ouder(s) aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan Veilig Thuis, geldt als hoofdregel dat de beroepskracht zich inspant om toestemming voor zijn melding te krijgen. Geeft de ouder(s) zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de ouder(s) ondanks de inspanning van de beroepskracht zijn toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de beroepskracht een nieuwe afweging, zie stap 4.

NB: De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven een cliënt vanaf 12 jaar die nog thuis woont, het recht om deelnemer te zijn aan een gesprek en dat hij/zij toestemming moet geven voor het verstrekken van gegevens. Bij een melding wordt derhalve toestemming gevraagd van de jongere én de ouders.

2.4 Anonieme melding

Het doen van een melding bij het Veilig Thuis zonder dat de signalen zijn besproken met de ouder, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van het kind, de ouder, die van de mentor of een andere persoon in het geding is;
- als er goede redenen zijn om te veronderstellen dat de ouder door dit gesprek het contact met de functionaris en de school zal verbreken.

2.5 Privacy

In mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wet PO. De Wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG, het recht om dossier te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

Hoofdstuk 3. De Meldcode: de stappen en stroomschema.

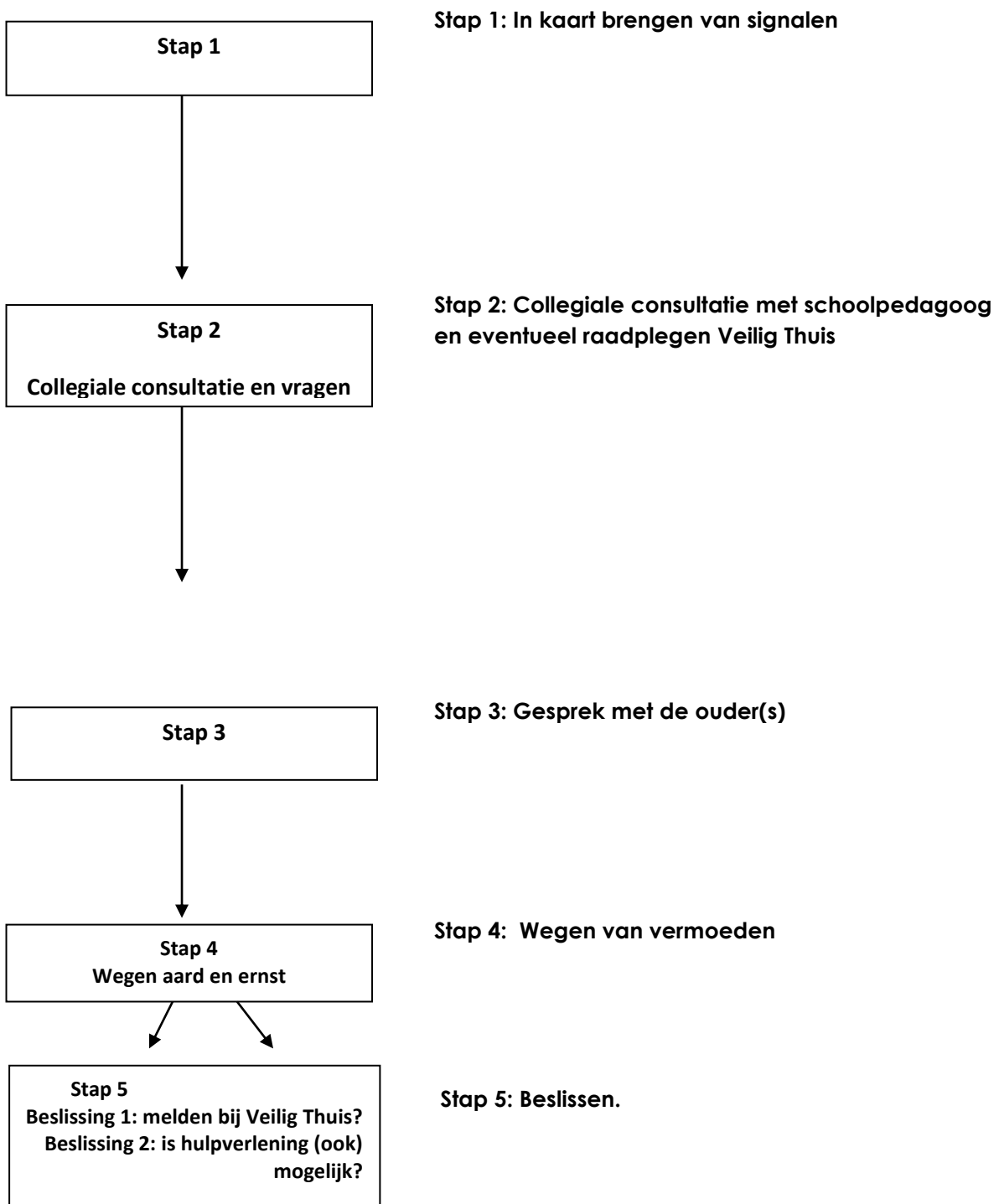
3.1 De meldcodestappen

De meldcode kent 5 stappen

- Stap 1. In kaart brengen van de signalen
- Stap 2. Collegiale consultatie bij onze aandachtfunctionaris (de schoolpedagoog) en eventueel raadplegen Veilig Thuis
- Stap 3. Gesprek met de ouders
- Stap 4. Wegen: 5 vragen (vermoeden) van het huiselijk geweld of kindermishandeling
- Stap 5. Beslissen: is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk én is zelf hulp bieden of organiseren ook (in voldoende mate) mogelijk?

Naast deze stappen adviseren wij een aantal aanpassingen om al voor stap 1 voldoende zicht te houden op mogelijke gevallen van kindermishandeling. Maak kindermishandeling, zorgen over een kind en/of een onderbuikgevoel een vast onderdeel van het KUB. Wanneer een kind in dit deel van de KUB besproken wordt begint dat meteen met het bijhouden van een apart logboek met wat er besproken is. Beschrijf wat er besproken is. Wat er bekend is aan harde en duidelijke signalen en welke signalen moeilijker te onderbouwen zijn. Geef het verschil tussen concrete signalen en hypothesen duidelijk aan. Beschrijf ook met wie deze aspecten besproken zijn, dus wie er tijdens de KUB aanwezig waren tijdens het bespreken van het kind en de situatie.

3.2 Het stroomschema

Bron: [Afwegingskader_Onderwijs_en_leerplicht.pdf](#)

3.3 Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs:

Bron: [Afwegingskader_Onderwijs_en_leerplicht.pdf](#)

1. Vermoeden wegen

We hebben de stappen 1 tot en met 3 doorlopen.

A: op basis van de doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: er is een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte. Door naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag) in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: Nee, dan door naar afweging 3

B: Ja of twijfel: direct een (anonieme) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen die hierna volgen worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Is er iemand binnen de school in staat om actieve hulp te beiden of te organiseren en kan de dreiging voor huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: Nee, dan melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en dat terugkoppelt naar de melder.

B; Ja, verdergaan met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals deze in afweging 3 georganiseerd is en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: Nee, dan melden bij Veilig Thuis

B; Ja, hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Dit wordt zo concreet mogelijk gemaakt en vastgelegd in een document. De casemanager wordt benoemd, de aandachtsfunctionaris in het geval van Het Talent), taken van alle betrokkenen vastgesteld, verwachtingen zijn helder. Leg vast en voer uit, door met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen:

A: Nee, dan melden bij Veilig Thuis

B: Ja, hulp afsluiten met vastgestelde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen.

3.4 Bevorderen van de kennis over en het gebruik van de meldcode binnen basisschool Het Talent:

1. Schriftelijke informatie over de meldcode aan iedere werknemer geven en de veranderingen binnen de meldcode die vanaf januari 2019 gelden expliciet benoemen. Januari 2019 uitvoeren
2. Tijdens de teamvergadering, januari 2019, door de aandachtfunctionaris (de schoolpedagoog) de meldcode uitleggen, bespreken, doel verduidelijken en vragen beantwoorden
3. Planning maken om gedurende het schooljaar dit onderwerp regelmatig terug te laten komen op de agenda, 3 x per jaar UR vergadering en vandaar uit binnen elke unit
4. Vast onderdeel tijdens de SEO bijeenkomsten
5. De meldcode opnemen in de buddy programma's (inwerken nieuwe collega's).
6. Evaluatie van het gebruik van de meldcode, 3 maal per jaar tijdens de UR vergadering. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de casuïstiek.
7. Evaluatie per individuele casus met alle betrokkenen.
8. Beschikbaarheid van aandachtfunctionarissen bij afwezigheid van schoolpedagoog
9. Binnen het schoolplan zicht houden op de inzet en het effect van de meldcode.

Hoofdstuk 4. Kindermishandeling.

De definitie van kindermishandeling

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Vormen van kindermishandeling

- Lichamelijke mishandeling
- Seksueel misbruik
- Lichamelijke verwaarlozing, voeding, kleding, onderdak, (tand)arts bezoek en hygiëne
- Fysieke verwaarlozing veiligheid binnen- en buitenshuis.
- Emotionele maltraitering emotionele en pedagogische verwaarlozing
- Normatieve en educatieve maltraitering schoolverzuim of deelname aan activiteiten die niet geschikt zijn voor de leeftijd. Ook het op de hoogte zijn en dan niet ingrijpen.

Signalen

Bij alle onderstaande signalen is het van belang onderstaande punten mee te nemen. De signalen variëren door:

- De duur van de mishandeling
- De aard van de mishandeling
- Het geslacht van het slachtoffer
- De leeftijd van het slachtoffer
- De gezinsomstandigheden
- De persoonlijke eigenschappen

Bekijk alle signalen kritisch en kijk of ze inderdaad van toepassing zijn op de mishandeling en niet op andere (omgevings)factoren.

Zie voor lijst signalen de bijlagen.

Bijlage 1A.

Meldcode: Signalen van kindermishandeling 0 – 4 jaar

Signalen van kindermishandeling: kinderen van 0 - 4 jaar

Nederlands Jeugdinstituut

Maart 2011

i www.nji.nl

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 0 - 4 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- voedingsproblemen
- ernstige luieruitslag
- slecht onderhouden gebit
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn

- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht

tegenover andere kinderen

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

tegenover ouders

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

tegenover andere volwassenen

- angst om uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

overig

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- vergeet preventieve inenting
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik

Deze signalenlijst is overgenomen uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). Kindermishandeling : signaleren en handelen. Te bestellen via www.nji.nl/publicaties.

Bijlage 1B.

Meldcode: Signalen van kindermishandeling 4 – 13 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4 -12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- te dik
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht
- overmatige masturbatie

tegenover andere kinderen

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- vluchtige vriendschappen (12-18)
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

tegenover ouders

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

tegenover andere volwassenen

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

overig

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verlaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

Gezinsituatie

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen.

Deze signalenlijst is overgenomen uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). *Kindermishandeling : signaleren en handelen*. Te bestellen via www.nji.nl/publicatie .

Bijlage 2. Aandachtspunten voor het contact met het kind

Beroepskrachten die met kinderen werken behoren voor het kind een veilige omgeving te creëren.

Voor kinderen die mishandeling hebben meegemaakt is een veilige, gestructureerde omgeving zeer waardevol. Kinderen zullen in een vertrouwde omgeving eerder signalen afgeven.

Bij jonge kinderen en kinderen met een (verstandelijke) handicap, die zich verbaal nog moeilijk kunnen uiten, zijn vooral lichamelijke en gedragssignalen belangrijk. Vanaf de peuterleeftijd gaan kinderen zinnen maken en kunnen ze zich mogelijk verbaal uitdrukken over hun situatie.

Leeftijd, gesprek en signalen

Een gesprek met het kind kan mogelijk extra informatie bieden over de situatie waarin het kind zich bevindt. Vanaf ongeveer 2 jaar is het mogelijk een gesprek(je) te voeren met het jonge kind. Dan kan het voorkomen dat kinderen een uitspraak doen waar je zorg over hebt, bijvoorbeeld "mama is stout, mama slaat". Het is mogelijk dat een peuter dit spontaan zegt. De kans is echter groter dat een peuter tijdens spel signalen afgeeft. Dit kan zowel hoofdzakelijk non-verbaal zijn, bijvoorbeeld herhalend agressief of seksueel spel, als verbaal, zoals een meisje van 3 jaar dat boos op haar pop toeloopt en roept: "Stom kreng, naar je kamer, rot op!" of een kind dat niet bij de leeftijd passende seksueel getinte opmerkingen maakt. Kinderen in de basisschoolleeftijd en jongeren kunnen ook signalen uitzenden. Dit kunnen lichamelijke, gedrags- en verbale signalen zijn. De verbale signalen hoeven geen directe uitspraken te zijn waarin het kind vertelt dat het mishandeld wordt. Het kunnen ook indirecte verwijzingen zijn die kunnen duiden op een vermoedelijke situatie van kindermishandeling, bijvoorbeeld een kind dat zegt: "ik doe nooit iets goed".

Belangstellende vragen

Vanaf het moment dat een kind een gesprek kan voeren, kun je in het gewone contact met het kind belangstellende vragen stellen die je mogelijk extra informatie verschaffen. Denk aan vragen als: Hoe gaat het met? Wat heb je gisteren gedaan? Wat is er gebeurd? Wat heb je getekend? Waar heb je pijn? Ook kan je meegaan in het spel van het kind en vragen welk speelgoed wat voorstelt en wat er gebeurt. Beperk je tot de vragen die passen binnen jouw beroepsverantwoordelijkheid. In het contact met het kind is het geenszins de bedoeling dat je het kind belast met jouw zorg.

Je hebt hoofdzakelijk een observerende, steunende taak.

Wees bij (een vermoeden) van seksueel misbruik, ernstige mishandeling of ernstige verwaarlozing terughoudend in het gesprek met het kind in verband met mogelijke toekomstige bewijslast. Sommige vragen mogen wel/niet gesteld worden. Je kunt hierover altijd advies vragen bij het Veilig Thuis of de Zedenpolitie.

Naast het contact met het kind is het zeer belangrijk om met een open houding het contact met ouders aan te gaan.

Algemene tips voor het gesprek kinderen en jongeren

- Bepaal van tevoren het doel van het gesprek
- Voer het gesprek met een open houding
- Sluit aan bij waar het kind/de jongere op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening, interessegebied, tentamenweek
- Steun het kind/de jongere en stel het op zijn gemak
- Raak het kind niet onnodig aan
- Langdurig oogcontact kan bedreigend zijn
- Dring niet aan om het alleen over jouw zorgen te hebben
- Houd het tempo van het kind/de jongere aan, niet alles hoeft in één gesprek
- Laat het kind/de jongere niet merken dat je van het verhaal schrikt
- Val de ouders (of andere belangrijke personen voor het kind/de jongere) niet af, in verband met loyaliteitsgevoelens
- Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van het kind/de jongere
- Gebruik de woorden van het kind of de jongere in jouw vragen of samenvatting
- Vertel het kind/ de jongere dat het niet de enige is die zoiets meemaakt
- Stel geen waarom-vragen

Extra tips voor gesprek met kinderen tot 12 jaar:

- Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit.
- Gebruik korte zinnen.
- Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind.
- Begin met open vragen (**Wat** is er gebeurd?
Wanneer is het gebeurd? **Waar** heb je pijn? **Wie** heeft dat gedaan?) en wissel deze af met gesloten vragen (**Ben** je gevallen? **Heb** je pijn? **Ging** je huilen? **Vond je** dat leuk of niet leuk?).
- Vraag niet verder, wanneer het kind niets wil of kan vertellen.
- Geef aan dat je niet geheim kan houden wat het kind vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het kind het beste kan helpen. Leg het kind uit dat je het op de hoogte houdt van elke stap die jij neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.
- Informeer zo nodig het kind wat je gaat doen.
- Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij

Extra tips voor gesprek met jongeren

- Zorg voor een rustige plaats en voldoende tijd.
- Benoem concreet wat je bij de jongere waarneemt/heb waargenomen en vraag daarover te vertellen; Bijvoorbeeld: "Ik merk de laatste tijd dat je niet met je gedachten bij de les bent, bijvoorbeeld vertel eens, hoe komt dat?"
- Geef aan dat je niet geheim kan houden wat de jongere vertelt, wanneer dit niet veilig is voor de jongere zelf of voor anderen. Leg uit dat als dit het geval is, je dit direct benoemt en dat je de jongere zo veel mogelijk betreft bij de te nemen vervolgstappen.
- Informeer zo mogelijk de jongere over het vervolg en de stappen die je neemt.
- Luister naar de reactie van de jongere.
- Vraag de jongere wat hij/zij zelf wil.
- Zorg dat de jongere (in grote lijnen) weet wat er gaat gebeuren en hoe de jongere en anderen (bijv. ouders) daarin betrokken worden.
- Spreek waardering uit dat de jongere over zijn situatie heeft verteld en benoem dat je je kunt voorstellen dat

<p>het allemaal zo goed kan vertellen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is • Help op weg met een nieuwe activiteit 	<p>dat niet makkelijk is.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sluit het gesprek af met een luchtig onderwerp, bijvoorbeeld interesses, plannen voor het weekend etc.
--	--

Martine Delfos (2004) noemt enkele algemene voorwaarden voor communicatie met jongeren, waardoor ook ruimte ontstaat voor andere onderwerpen o.a.:

- Begeleid het denkproces
- Stimuleer vertellen en wees nieuwsgierig
- Vraag door op onderwerpen die de jongere belangrijk vindt, niet wat je zelf belangrijk vindt
- Vraag gericht door naar de kern en naar wat de jongere van belang vindt
- Uit waardering voor het denkproces van de jongere
- Toon bereidheid van de jongere te leren
- Doe een beroep op de deskundigheid van de jongere over zichzelf
- Vraag de jongere eerder dan dat je zelf vertelt
- Doen ontdekken; geef de jongere de kans zijn inzicht te vergroten
- Metacommunicatie: benoem wat er gebeurt in de communicatie

Kijk ook op www.mdelfos.nl

Bijlage 3. Meldcode: Verslaglegging

Naam leerling

.....

Geboortedatum

Unit

invuller.....

Naam van de

Datum gesprek

.....

Plaats van het gesprek

N.B. Zodra er nieuwe signalen/vermoedens zijn, dan wel nieuwe feiten zijn, moet een nieuw verslag ingevuld worden, met datum.

1. Welke signalen / vermoedens hebben geleid tot het melden van zorgen

De signalen waren:

De signalen zijn van de invuller (naam)

De signalen zijn van een andere persoon, namelijk, (naam)

(relatie tot het kind)

2. Welke feiten (of feitelijke waarneming) hebben geleid tot het melden van zorgen:

De feiten waren:

De feiten zijn van de invuller

De feiten zijn van een andere persoon, namelijk, (naam)

(relatie tot het kind)

3. Welke acties zijn al ondernomen. Door wie?

4. Met wie is contact opgenomen omtrent de signalen en/of feiten?

**5. Herkennen de ouders het gedrag?
Herkennen de ouders de zorg?**

6. Werken ouders mee naar verandering in de situatie?

7. Zijn er diagnoses gesteld?

Indien ja, door wie? Welke functie had deze persoon (geschoold)

8. Welke besluiten zijn genomen?

9. Kan het netwerk rondom het kind/gezin ingezet worden in de verandering van de situatie?

10. Wat gaat goed? (concreet)

11. Verdere acties worden niet ondernomen, omdat (vermeld ook de datum)

10. Vervolgaantekeningen

Bijlage 4. Meldcode: Verhelderingsvragen

- 1. Welk (concreet) gedrag laat het kind, de ouder of anderen (omgeving) zien waardoor jij je zorgen maakt?**
- 2. Sinds wanneer doet dit gedrag zich voor?**
- 3. Hoe vaak doet het zich voor? Nemen de signalen toe in intensiteit of aantal?**
- 4. In welke situatie(s), op welke momenten?**
- 5. Is er een aanleiding voor dit gedrag aan te wijzen?**
- 6. Wat is het gevolg van het gedrag voor het kind, de ouder, anderen (omgeving)?**
- 7. Wordt de zorg door anderen gedeeld, zo ja wat en door wie?**

N.B. Het formulier t.b.v. de verslaglegging vindt u in bijlage 3.

Bijlage 5. Handleiding gesprek met ouders.

Aandachtspunten voor een gesprek met ouders

Het contact of een gesprek met ouders is altijd gekoppeld aan een doel.

Bijvoorbeeld informatie verzamelen, delen van zorg over het kind, of ouders motiveren voor hulp.

Bepaal voor aanvang van het contact wat je doel is.

Belangstellende vragen

Bij zorg over een kind, kun je een aantal zaken in het gewone contact met ouders navragen. Bijvoorbeeld: Is het kind al naar de dokter geweest? Wat is er gebeurd? Hoe gaat het thuis? Hoe beleeft het kind de geboorte van het broertje? etc. Dit zijn gewone belangstellende vragen, maar ze kunnen wel extra informatie geven waardoor je zorg blijft, groter wordt of verdwijnt. Let ook op de andere gezinsleden. Welk beeld heb je van de andere kinderen in het gezin, de andere ouder?

Zorgen delen

Als je zorg hebt over een kind, bespreek dat dan zo snel mogelijk met ouders. De meeste ouders willen hun kind helemaal niet mishandelen, maar door hun eigen problemen gebeurt het soms toch. Niets is zo vervelend voor ouders als zorgen achter hun rug om worden besproken, zonder dat zij daar zelf in gekend zijn. Het is daarom belangrijk om je zorgen met ouders te delen, zodat ze hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. Heb je direct contact met ouders, benoem dan wat je ziet. Voorkom dat er een lijst 'onbesproken zorgen' ligt, waardoor ouders zich afvragen waarom zij niet eerder op de hoogte zijn gesteld. Ouders zijn immers de belangrijkste gesprekspartners en informatiebron.

Wanneer je een vermoeden hebt van kindermishandeling kan het heel lastig lijken om met ouders in gesprek te gaan. Toch zal een dergelijk gesprek nodig zijn voor een juiste beeldvorming. In zo'n gesprek kan bijvoorbeeld blijken dat er iets anders aan de hand is. Het kan ook net het duwtje zijn dat ouders nodig hebben om hulp te gaan zoeken. En in situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, heb je een reden te meer om je ernstige zorgen te maken. Daarnaast is het goed om jezelf de vraag te stellen: welke ouder vindt het nu vervelend dat iemand oog heeft voor zijn of haar kind? En houd rekening met het feit dat het kind ook door iemand anders dan de ouders mishandeld kan worden. Probeer in het gesprek met ouders de zorgen die je hebt te delen door naast de ouder te gaan staan in plaats van tegenover de ouder.

Wanneer niet gelijk in gesprek gaan met ouders

Wanneer de veiligheid van het kind in het geding is, wanneer je een ernstige vorm van mishandeling vermoedt, bij dreiging of agressie van ouders, wanneer ouders eerder een gesprek geweigerd hebben, wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken of dreigen hun kind van de instelling weg te halen of dreigen het contact te beëindigen, overleg dan de situatie eerst met het Veilig Thuis. Afhankelijk van de gegeven informatie of omstandigheden kan met het Veilig Thuis nagegaan worden of gespecialiseerde hulpverlening of de politie benaderd dient te worden om een veilige situatie voor een gesprek te creëren.

Voorbereiding van gesprek met ouders

De zorg over het kind kan van dien aard zijn dat een apart oudergesprek nodig is. Bedenk, voordat je hierover een afspraak maakt, samen met de aandacht functionaris kindermishandeling wat het doel is van het gesprek, wie het gesprek met de ouders gaat voeren en wat je aan ouders vertelt als reden voor het gesprek. Bedenk ook of je het wenselijk of noodzakelijk vindt het gesprek samen met een collega te voeren en of het voor je eigen veiligheid nodig is dat een collega op de hoogte is van het gesprek en in de buurt is. Overweeg van te voren ook waar je het gesprek wilt houden, hoe laat, en of er opvang is voor het kind en eventuele andere kinderen. En beslis of je met beide ouders afspreekt of met één ouder? In sommige organisaties kan het, afhankelijk van je professionele verantwoordelijkheid, wenselijk, of afhankelijk van de leeftijd noodzakelijk, zijn om ook het kind voor (een gedeelte van) het gesprek uit te nodigen.

Wanneer het om ernstige zorgen gaat, die met ouders besproken moeten worden, is het van belang dat de persoon die het gesprek aangaat daarvoor opgeleid is. Bijvoorbeeld een maatschappelijk werker of een beroepskracht die aanvullende training op het gebied van gespreksvaardigheden heeft gevolgd. Voor vragen of meedenken over de voorbereiding of uitvoering van het gesprek, kun je een ervaren collega raadplegen of advies of consult vragen bij het Veilig Thuis.

In gesprek met ouders

Besprek in het gesprek met ouders in ieder geval de zorg die je hebt over het kind. Vertel feitelijk wat de zorgen zijn en vraag na of ouders deze zorg herkennen. Vertel ook wat goed gaat met het kind. Houd bij het delen van de zorg rekening met mogelijke reacties van schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit doorgaans normale reacties zijn op een vervelende boodschap. Het is niet makkelijk voor ouders om te horen dat het op sommige gebieden niet goed gaat met hun kind. Voor sommige ouders is het gesprek een opluchting, omdat ze zich erkend voelen in de eigen zorg over hun kind. Kijk tijdens het gesprek wat het verhaal bij ouders losmaakt, hoe ze reageren, of ouders al hulp krijgen en wat er kan gebeuren om de zorg te verminderen. Ga na wat de eigen mogelijkheden voor hulp zijn binnen het sociale netwerk van het gezin, bijvoorbeeld om het gezin te ontlasten. In de sociale kaart van dit protocol staat een aantal organisaties genoemd waar ouders en kind hulp kunnen krijgen (zie bijlage 8). Ouders hebben vaak tijd nodig om over de geuite zorgen na te denken. Het kan zijn dat één gesprek niet voldoende is en dat het belangrijk is met ouders een vervolgspraak te maken, om te bespreken of de zorgelijke situatie inderdaad verandert. Bepaal van tevoren welke hulp je als organisatie aan ouders biedt en voor welke hulp andere instanties zijn. Ga na of de andere instantie een wachtlijst heeft voor de gewenste hulp in deze specifieke situatie. Bereid zo nodig ouders voor op de mogelijkheid van een wachtlijst en overleg hoe deze periode te overbruggen.

Wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken voor hun kind of wanneer ze dreigen hun kind van de instelling weg te halen of bij de instelling weg te gaan, overleg dan de situatie met het Veilig Thuis. In sommige situaties zijn ouders wel bereid tot hulp maar kan toch in overleg met het Veilig Thuis gekozen worden voor een melding bij het Veilig Thuis, omdat de aard van de problematiek daarnaar vraagt. Bijvoorbeeld bij duidelijke vormen van kindermishandeling, of, omdat onderzoek naar de oorzaken en risicofactoren nodig is.

Tips voor het gesprek met ouders

- Maak de aanleiding en het doel van het gesprek duidelijk
- Check of ouders zelf misschien ook punten hebben die ze in dit verband willen bespreken
- Kies in het gesprek die invalshoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van een gezin
- Laat een kind niet tolken voor zijn ouders
- Zorg voor een neutrale niet-oordelende houding
Wees eerlijk en open en transparant, pas op voor vrijblijvendheid
- Omschrijf bij het delen van zorgen concreet wat je zorg is zonder het woord kindermishandeling te gebruiken.
- Vertel de ouders wat er feitelijk is opgevallen aan het kind
- Geef ook aan wat wel goed gaat met het kind
- Vraag of ouders de genoemde concrete waarnemingen herkennen en hoe ze deze verklaren
- Vraag hoe ouders het kind thuis beleven
- Nodig de ouders uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wanneer..)
- Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van ouders m.b.t. hun kind
- Spreek de ouders aan op hun verantwoordelijkheid als opvoeder
Vraag wat ze eventueel nodig hebben om hier goed invulling aan te kunnen geven
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat..)
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de ouders een kopie
- Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken
- Ga na of er al hulp in het gezin is
- Als ouders zich dreigend uitlaten (wat uitzonderlijk is), benoem dat de ouder dreigt en stop het gesprek
- Wanneer de ouders helemaal opgaan in hun eigen emoties, haal de ouder dan terug naar het hier en nu, bijvoorbeeld door te vragen of er nog geld in de parkeermeter moet, of suiker of melk in de koffie.

Wanneer je met ouders jouw zorg over hun kind wilt bespreken, kun je gebruik maken van “hulpzinnen”. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

Inleidende zinnen:

- Ik wil met u praten over de verandering in het gedrag van uw kind
- Ik maak me zorgen over uw kind, omdat.....
- Er is een verandering ontstaan in de groep, sindsdien is uw kind.....

De werkelijke boodschap:

- Vanuit het benoemen van feiten, kan die als volgt luiden:
- Mij valt op.... , het lijkt of.....
- Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk.....,
- Uw kind is de laatste tijd wat stiller (onconcentreerder, rumoeriger, drukker, afwezig, verdrietiger, boos, geheimzinniger) en daar maak ik me zorgen over
- Uw kind heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op...

- Uw kind is de laatste tijd zo aanhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met de regels)
- Hoe ervaart u dat zelf? ... Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn?
- Hoe gaat het bij u thuis?
- Is er iets gaande in de omgeving van uw kind (vriendjes, op straat, familie)
- Het lijkt of uw kind gepest wordt (of uitgescholden/ bang/ straf krijgt/ klem zit/ gedwongen wordt/niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

Het vervolg:

- Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering in het gedrag van uw kind heeft plaatsgevonden.

Tot slot

- Vraag het Veilig Thuis of andere betrokken instellingen om advies of ondersteuning voor gespreksvoering met ouders
- Kijk of een collega met jou het gesprek wil oefenen
- In bijlage 5 staan tips over hoe je ouders vertelt dat je jouw zorg om hun kind bij het Veilig Thuis meldt

Bijlage 6. Handleiding gesprek met ouders melding Veilig Thuis.

Hoe vertel je ouders dat je jouw vermoeden van kindermishandeling bij het Veilig Thuis meldt? In sommige situaties is een melding bij het Veilig Thuis nodig. Bij een open melding, waarin ouders op de hoogte worden gesteld dat jij de melder bent, horen de meeste ouders dat liever van de mentor/school dan van het Veilig Thuis. Hierdoor komt het contact vanuit het Veilig Thuis minder onverwachts, en hebben ouders niet het gevoel dat er achter hun rug om te werk is gegaan. De mededeling aan ouders, dat je gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor jouw bezorgdheid. Hieronder volgen enkele tips.

Ter voorbereiding

- Overleg met het Veilig Thuis of jouw zorg over het kind over (vermoedelijke) kindermishandeling als melding kan worden aangenomen.
- Overleg met het Veilig Thuis of het in die specifieke situatie verstandig en veilig is om ouders zelf te informeren over de melding.
- Overleg met het Veilig Thuis hoe je ouders kunt informeren over de melding, wie dat gaat doen, wie daarvan binnen de instelling op de hoogte moeten zijn en maak indien gewenst een vervolgspraak met het Veilig Thuis.

Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij het Veilig Thuis

- Neem de tijd voor het gesprek, wees serieus en laat merken dat je bezorgd bent over hun kind
- Vat jouw zorg waarbij je denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling zo concreet mogelijk samen voor de ouders
- Noem ook, indien van toepassing, kort de gesprekken en stappen die je reeds met ouders doorlopen hebt
- Stel ouders op de hoogte dat je jouw zorg over hun kind waarbij je het vermoeden hebt van kindermishandeling gaat melden bij het Veilig Thuis, vraag geen toestemming
- Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (je organisatie) of dat je het nodig vindt dat gespecialiseerde mensen de zorgwekkende situatie onderzoeken
- Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het jouw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van het Veilig Thuis in te schakelen
- Beschrijf het Veilig Thuis als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling terecht kan
- Vertel dat je het aan het Veilig Thuis overlaat om verder in gesprek te gaan over de zorgen
- Voer het gesprek samen met een andere collega van jouw organisatie.

In het gesprek over de melding bij het Veilig Thuis kun je gebruik maken van één van de volgende hulpzinnen. Kies een zin die past bij de situatie. Let op, het zijn voorbeeldzinnen. Elke situatie is anders. Vraag advies aan het Veilig Thuis voor de specifieke situatie die jij meldt bij het Veilig Thuis.

Hulpzinnen

- Ik denk dat het goed is wanneer u met het Veilig Thuis verder gaat praten over de zorg die u en ik hebben over uw kind. Het Veilig Thuis is gespecialiseerd in het onderzoeken van (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling.
- In mijn werk als (vul je beroep in) is het mijn taak te letten op het welzijn van de kinderen.
- Ik (of vul organisatie in) maak me zodanig zorgen om uw kind, dat ik dit ga melden bij het Veilig Thuis.
- Omdat ik me kan voorstellen dat dit geen prettige boodschap voor u is, vertel ik het zelf aan u, in plaats van dat u het van een medewerker van het Veilig Thuis hoort.
- Ik (evt. ..en mijn collega's) maak me zorgen over uw kind en heb daarbij een vermoeden van ... (vul in: mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik). Vandaar dat ik (wij) onze zorg over uw kind ga(an) melden bij het Veilig Thuis zodat zij vanuit hun hun specifieke deskundigheid en bevoegdheden de zorgwekkende situatie kunnen onderzoeken.
- Ik begrijp dat deze mededeling naar voor u is, maar het is mijn verantwoordelijkheid vanuit mijn werk om (ernstige) zorgen met ouders te delen. Wanneer (vul in....deze zorg niet gedeeld wordt; ...geen passende hulp gevonden wordt; ... specifiek onderzoek nodig is), is het mijn taak de hulp van het Veilig Thuis in te schakelen. Ik doorloop deze stappen volgens een protocol, dat wij als (vul in: naam organisatie) in werking stellen wanneer we (vul in ...zorg hebben over een kind; (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling signaleren.
- Na het benoemen van signalen, gesprekken en stappen: De signalen zijn nog steeds aanwezig, helaas zien wij deze ook vaak bij kinderen die mishandeld zijn of worden. Vandaar dat we melden bij het Veilig Thuis.

Bijlage 7. De Verwijsindex (VIR)

Wanneer signaleren in de VIR?

- Vroegtijdig zorgen delen en afstemming zoeken;
- Criteria op 5 verschillende leefgebieden: zie handreiking op www.verwijsindex.nl; De criteria zijn landelijk vastgesteld
- Professionele taxatie a.d.h.v. risicofactoren (meldcriteria) en beschermende factoren;
- Signaleren in de VIR is ook mogelijk, indien een betrokkene wilt aangeven dat hij/zij een (behandel)relatie met een kind/jongere heeft of heeft gehad (en afstemming en/of overdracht zoekt).

5 leefgebieden meldcriteria

1. Materiële omstandigheden;
2. Gezondheid;
3. Opvoeding & Gezinsrelaties;
4. Onderwijs & Werk
5. Sociale omgeving buiten gezin en school

Kindcheck

Een kindcheck vindt plaats door professionals die volwassenen als cliënt hebben. Bekende risicofactoren zijn bepaalde vormen van psychische- of verslavingsproblematiek en huiselijk geweld

Redenen om (nog) niet te signaleren in de VIR

Er zijn zorgen over de ontwikkeling van een kind maar:

- Het betreft een nieuwe en niet zeer complexe situatie;
- Er is sprake van gezond handelen:
 - voldoende probleem besef
 - cliënt staat open voor hulpverlening
 - de 'leerbaarheid' van de cliënt is toereikend
 - de hulpverlening vordert;
- Partijen hebben elkaar gevonden en werken samen (met de cliënt en met elkaar)
- Er is een goede aansturing en helderheid hierover voor de cliënt

Meer informatie is te vinden op:

www.verwijsindex.nl of www.multisignaal.nl

Bijlage 8. Sociale kaart van Het Talent

Organisatie: Sociaal Wijkteam

Contactpersoon: Paul Rikken

Adres :

Telefoonnummer: 06-43212687

E-mailadres : paul.rikken@sociaal-wijkteam.nl

Organisatie: Veilig Thuis

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer: 0800-2000

E-mailadres :

Organisatie: Jeugdgezondheidszorg

Contactpersoon: schoolarts Dionne Stiemer

Adres :

Telefoonnummer: 06-20917690

E-mailadres : dstiemer@ggd-nijmegen.nl

Organisatie: Jeugdgezondheidszorg

Contactpersoon: schoolverpleegkundige, Chrisje Herweijer

Adres : Queenstraat 37b

Telefoonnummer:

E-mailadres : cherweijer@ggd gelderlandzuid.nl

Organisatie: Politie (ook sociale jeugd- zedenzaken)

Contactpersoon: wijkagent Pim Lammerinks

Adres :

Telefoonnummer : 024-3817052 / 0900-8844

E-mailadres : pim.lammerinks@gelderland-zuid.politie.nl

Organisatie: Politie alarmnummer (bij noodsituaties)

Telefoonnummer :112

Bijlage 9. Begrippen en definities vanuit de overheid

Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

Meldnorm A	In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
Meldnorm B	In alle ANDERE gevallen waarin de aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Meldnorm C	Als een aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid	
Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft. • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. • Poging tot verwurging. • Wapengebruik. • Geweld tijdens de zwangerschap. • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar. • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking). • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel. • Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrek of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt. • Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn. • Acute onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suicidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs. • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. • een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene • Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken • Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt • etc.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none">• Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.• Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger.• Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.• Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties.• Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders.• Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.• Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.• etc.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	<p>Als een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.</p> <p>Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eerge relateerd geweld en oudermishandeling.</p> <p>Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.</p> <p>Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.</p>